

Pestprotocol De Viergang

1. Doel en inleiding

Pesten is een probleem dat in alle lagen van de maatschappij voorkomt. Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus willen aanpakken. Het is niet reëel te veronderstellen dat we pesten op school geheel kunnen voorkomen, omdat we dit niet geheel in eigen hand hebben. De bron van pesten kan bijvoorbeeld buiten de school liggen, maar wel doorspelen in en om school.

In die zin is de problematiek van het pesten soms moeilijk te ontlopen. Als school willen wij wel duidelijk stellen dat pesten niet mag. Wij willen er dan ook alles aan doen om pesten te voorkomen en waar nodig aan te pakken.

Het pestprotocol hebben wij opgesteld met als doel:

"Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode vrij en veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen".

Door regels en afspraken zichtbaar te maken, kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar wijzen op deze regels en afspraken.

Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan.

Een pestprotocol alleen, is niet voldoende om een eind te maken aan het pestprobleem. Het is beter om het onderwerp regelmatig aan de orde te laten komen, zodat het ook preventief kan werken. In de klassen werken we daarom met de Kanjertraining. Het pestprotocol wordt ten minste eenmaal per jaar onder de aandacht van het team gebracht en waar nodig aangepast/vernieuwd. De leerkrachten zijn er mede daardoor op gericht pesten te voorkomen en signalen van pesten te signaleren.

Leerkrachten en de medezeggenschapsraad onderschrijven gezamenlijk dit pestprotocol.

2. Over hoe pesten zich voordoet

Pesten en Plagen

Ruzie, schelden, een vechtpartij, een plagerij zijn allemaal zaken die op school voorkomen. Toch is er dan niet meteen of persé sprake van pesten.

Het is belangrijk dat iedereen het verschil weet tussen pesten en plagen.

Plagen gebeurt incidenteel. Het gebeurt op basis van gelijkheid en respect. Plagen mag.

Het is goed voor de sociaal-emotionele ontwikkeling en stimuleert het relativeringsvermogen.

Bij pesten ligt dat anders. Pesten heeft de volgende kenmerken:

- * Er is een **machtsverschil** tussen pester en gepeste. Dit machtsverschil kan fysiek zijn, kan met leeftijd te maken hebben, met aanzien en kan ook numeriek zijn (een groep tegen een enkeling). Daarmee heeft pesten een dreigend karakter (in tegenstelling tot plagen).
- * Pesten gebeurt **systematisch**. Er is steeds hetzelfde kind bij betrokken, het speelt zich over een langere periode af (minimaal weken).
- * Pesten veroorzaakt **schade** (psychisch, fysiek of materieel).
- * De gepeste is **onvoldoende weerbaar**. De gepeste kan op eigen kracht het proces niet keren of beïnvloeden.

Uitingen van pesten kunnen verschillend zijn. Vaak vinden ze door elkaar plaats.

Pesten door woorden

Vernederen, dreigen, gebruik van bijnamen/scheldnamen, uitlachen, gemene/geheime briefjes schrijven.

Lichamelijk pesten

Trekken aan kleding, duwen, sjoeren, krabben, bijten, haren trekken, achterna lopen, opjagen, opsluiten, schoppen en slaan.

Pesten door uitsluiting

Doodzwijgen, niet reageren op, uitsluiten van spel, niet naast iemand willen lopen, niet meelopen naar huis, niet op verjaardagen mogen komen.

Pesten door materieel kwetsen

Afpakken van spullen, verstopten of verplaatsen van spullen, kliederen op boeken, schoppen en gooien met een schooltas, fietsband leeg laten lopen, fiets op slot zetten of verplaatsen.

Pesten door afpersing

Dwingen om geld of spullen af te geven, dwingen om iets voor de pesters te doen: snoep of geld meenemen.

Digitaal pesten

Uitschelden via sms, e-mail, msn, Hyves, twitter, facebook, foto's van iemand ongevraagd op internet zetten of rondsturen, opzettelijk virus versturen, wachtwoorden hacken of openbaar maken, je digitaal voordoen als een ander en zo misbruik maken van verkregen informatie.

Het is belangrijk dat leerkrachten en ouders alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen de norm overschrijden.

Ook minder directe signalen kunnen op pesten duiden:

- * Vaak alleen staan in de pauze of bij de pleinwacht gaan staan.
- * Vaak alleen met jongere kinderen spelen.
- * Niet naar buiten willen op school.
- * Niet meer naar school willen of aangeven zich ziek te voelen.
- * Andere kinderen reageren negatief op een fout of een idee van het betreffende kind.

Deze signalen kunnen echter ook voorkomen bij andere problemen, dus is het zaak goed uit te zoeken waar de basis van deze signalen ligt.

3. Preventieve acties van de school, om pestgedrag te voorkomen

Aanpakken van pesten

We zien pesten als een probleem van alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters, de meelopers en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders. We willen als school de pestproblemen proberen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, willen we het onderwerp pesten met de leerlingen bespreekbaar maken. Dit doen we o.a. tijdens lessen Kanjertraining.

Als pesten zich voordoet, is het belangrijk dat leerkrachten, in samenwerking met ouders, dat signaleren en duidelijk stelling nemen. School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Iedere partij waakt over haar eigen grenzen. Op school nemen directie en leerkrachten hun verantwoordelijkheid en voeren overleg met de ouders.

De Kanjertraining

Op onze school geven wij les via de Kanjertraining. De Kanjertraining is niet alleen een paar lessen geven met een werkboek, maar het is vooral een methodische aanpak, een manier van omgaan met elkaar die door de hele school, van groep 1 t/m groep 8 ingeslepen is. Door al in groep 1 te starten met Het kleine kanjerboek, komen de kinderen meteen in aanraking met de 4 kleurenpetten en de dieren die hierbij gebruikt worden (zie ook de regels van de Kanjertraining).

In alle groepen hangt een poster op eigen niveau van de Kanjertraining. Ook bij de entree van de school hang een poster, waarop de 5 basisregels centraal staan.

Deze regels zijn:

- We helpen elkaar	witte pet	tijger
- We vertrouwen elkaar	witte pet	tijger
- Niemand lacht uit	rode pet	aap
- Niemand speelt de baas	zwarte pet	pestvogel
- Niemand doet zielig	gele pet	konijntje

Tijdens het schooljaar worden er minimaal 12 kanjerlessen gegeven. In deze lessen komen verschillende onderwerpen aan de orde, zoals: jezelf voorstellen, complimenten geven, omgaan met gevoelens van jezelf en de ander, wederzijds respect, vriendschap, zelfbeheersing, luisteren en samenwerken, kritiek kunnen en durven geven en ontvangen, zelfvertrouwen, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies. Er wordt gebruik gemaakt van grote klapboeken, van werkboeken, van rollenspelen en er worden veel spelletjes gespeeld om het onderlinge vertrouwen te stimuleren.

Kerdoelen Kanjertraining

De kerndoelen van de Kanjertraining zijn terug te vinden op de tekst van het Kanjerdiploma:

Hier ben ik
 Het is goed dat ik er ben
 Er zijn mensen die van mij houden
 Niet iedereen vind mij aardig
 Dat hoort ook zo
 Ik luister wel naar kritiek

Ik zeg wat ik voel en wat ik denk
 Doet iemand vervelend tegen mij?
 Dan haal ik mijn schouders op
 Doet iemand rot
 Dan doe ik niet mee
 Ik gedraag me als een kanjer
 Want ik ben een kanjer

Natuurlijk wordt er niet alleen tijdens de kanjerlessen aandacht besteed aan pesten, maar ook als er incidenten hebben plaatsgevonden, of als een leerling ergens mee zit of iets wil bespreken. Je gedragen zoals de regels van de Kanjertraining aangeven moet iets zijn dat verinnerlijkt wordt, niet alleen iets dat je doet tijdens een kanjerles.

In een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden "opgelost", maar worden uitgesproken, zal minder worden gepest.

Zien!

Wij volgen de sociale en emotionele ontwikkeling van onze leerlingen, naast de observaties en gesprekken die wij hebben met de leerlingen en ouders, d.m.v. een leerlingvolgsysteem Zien! Dit is een digitaal instrument dat de sociale en emotionele ontwikkeling van kinderen in kaart brengt. Hiermee kunnen wij deze ontwikkeling registreren en volgen. Het systeem maakt duidelijk welke vaardigheden eventueel versterkt kunnen worden. Vervolgens kunnen de leerkrachten en ouders daar aandacht aan besteden.

We maken hierbij gebruik van 2 vragenlijsten: 1 voor de leerkracht en 1 voor de leerling in groep 5-8. Deze vragenlijsten worden (zelfstandig) op de computer ingevuld. De vragen hebben betrekking op betrokkenheid, welbevinden, sociaal initiatief, sociale flexibiliteit, sociale autonomie (eigenheid), impulsbeheersing en inlevingsvermogen. De vragenlijsten van groep 2 t/m 8 worden in oktober afgenomen en indien nodig tijdens de (portfolio)gesprekken (november) met de ouders besproken.

De vragenlijst van groep 1 wordt begin maart afgenomen en besproken tijdens het daaropvolgende (portfolio)gesprek (maart/ april). Als er in een jaar veranderingen bij een kind optreden, kan (indien nodig) in de maand mei van dat schooljaar voor een 2e keer de vragenlijst worden ingevuld.

Groepsvorming

Om de sfeer in de groep te bevorderen en tegemoet te komen aan de groepsvorming maken we gebruik van de methode Topondernemers en diverse groepsspellen. Hierbij ligt de nadruk op het samenwerken van de kinderen.

Algemene regels en afspraken

Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar wijzen op deze regels en afspraken. Elke klas stelt samen met de kinderen regels op. Deze regels zijn zichtbaar in de klas. Daarnaast hanteren we de regels van de Kanjertraining.

De aanpak van ruzies en pestgedrag

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten, gelden de volgende afspraken:

Stap 1: Er eerst zelf (samen) uitkomen.

Stap 2: Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt, heeft deze het recht het probleem aan de leerkracht voor te leggen. Het is knap als hij/zij dat doet. Dit is geen klikken.

Stap 3: De leerkracht gaat met beide (of meer) leerlingen praten en probeert samen met de kinderen de ruzie/pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.

Stap 4: Bij herhaaldelijk ruzie/pestgedrag van een leerling neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een gesprek. De leerkracht biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.

Als de leerling door blijft gaan met zijn/haar gedrag en geen verbetering toont, zal dit bepaalde consequenties inhouden voor deze leerling.

Wij geven hier een overzicht van mogelijke strafmaatregelen (in 4 fasen):

Fase 1

Binnen blijven in de pauze, nablijven.

Een verhaal schrijven over het gebeurde.

Een gesprek met de gepeste en de pester aangaan, waarvan ook de ouders op de hoogte worden gesteld.

Afspraken maken over de verandering in de houding van de pester (en die ook evalueren).

Fase 2

Betrekken van ouders bij de kwestie, hen vragen om medewerking en meedenken.

Bij bovenstaande fasen geldt dat er in het leerling-dossier van gepeste en pester worden aantekeningen gemaakt.

In het dossier worden de afspraken en maatregelen genoteerd. Tevens wordt daar vermeld wanneer en hoe wordt bepaald of de maatregelen effect hebben.

Fase 3

Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals School

Maatschappelijk werk, Steunpunt gedrag, GGZ Rivierduinen, Jeugdzorg e.a..

Fase 4

In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van het beleidsstuk schorsing en verwijdering.

4. Curatieve acties van de school, om pestgedrag aan te pakken

De school heeft de volgende afspraken/procedures om meldingen/constateringen van pestgedrag te melden/te bespreken in het team.

De melding wordt bij de leerkracht gedaan. De leerkracht neemt de melding serieus en onderneemt actie.

Indien nodig neemt zij/hij contact op met de IB-er en/of directeur.

Daarna wordt er bepaald wie het gesprek aangaat met wie (pester, gepeste, andere kinderen, andere leerkrachten, ouders).

De volgende maatregelen zijn denkbaar:

Begeleiding van een kind dat gepest wordt

Naar het kind luisteren en zijn/haar probleem serieus nemen.

Met het kind overleggen over mogelijke oplossingen.

We benadrukken de sterke/positieve kanten van het kind.

Samen met het kind werken aan oplossingen.

Gesprek met de ouders van het gepeste kind.

Afspraken maken over aanpak met ouders en kind.

Zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, altijd in overleg met de ouders, bijv. een sociale vaardigheidstraining, inschakelen School Maatschappelijk Werk, GGZ Rivierduinen of Bureau Jeugdzorg, CJG (centrum voor Jeugd en Gezin) en Cardea Jeugdzorg.

Zorgen voor vervolggesprekken.

Begeleiding van een kind dat pest/de meelopers

Met het kind bespreken welk effect zijn/haar gedrag heeft voor de gepeste.

We laten excuses aanbieden.

We maken afspraken en benadrukken het belang daarvan.

Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden.

Bij herhaling heeft dit consequenties voor de pester, zoals genoemd op pg. 5.

Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen. We benadrukken de positieve/sterke kanten van het kind.

Gesprek met de ouders van de pester. Wat is/kan de oorzaak zijn van het pesten?

Zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, altijd in overleg met de ouders, bijv. sociale vaardigheidstraining, inschakelen School Maatschappelijk Werk, GGZ Rivierduinen, Bureau Jeugdzorg, CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin) en Cardea Jeugdzorg.

Zorgen voor vervolggesprekken.

De groep die pest, de meelopers

We maken het probleem bespreekbaar in de groep. We bespreken de rol van de meelopers als verergerende factor. We stimuleren kinderen een eigen onafhankelijk standpunt in te nemen. We laten inzien wat het effect van het pestgedrag is voor de gepeste en de sfeer in de groep.

Hulp bieden aan de zwijgende middengroep

De middengroep wordt betrokken bij het oplossen van het pestprobleem. Dit gebeurt door:

Met de leerlingen te praten over pesten en over hun eigen rol daarbij.

Met de leerlingen te overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.

Samen met de leerlingen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie.
- Voortdurend gevoel van anonimiteit.
- Voortdurend in een niet passende rol worden gedrukt.
- Voortdurend met elkaar de competitie aangaan.
- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt.

Adviezen aan ouders:

Ouders van gepeste kinderen

- Blijf in gesprek met uw kind en maak duidelijk dat u gaat helpen.
- Bedenk samen een plan van aanpak.
- Pesten op school kunt u het best direct met de groepsleerkracht bespreken.
- Door complimentjes kan het zelfrespect van uw kind vergroot worden.
- Leer uw kind om voor zichzelf op te komen op een niet gewelddadige manier.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Blijf positief en geef je kind het gevoel dat je samen probeert de situatie te veranderen.
- Werk samen met de school, maar houdt de grenzen in de gaten. Uw grenzen en ook die van school. De inbreng van u, is het aanleveren van informatie, het geven van suggesties en het ondersteunen van de aanpak door school.

Ouders van kinderen die pesten/meelopers

- Neem het probleem serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het een ander aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem en beloon het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de aanpak van school staat.

Alle ouders

- Neem ouders van gepeste kinderen serieus.
- Stimuleer uw kind om op een vriendelijke manier met anderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag, benoem en beloon het goede gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind om voor anderen op te komen.
- Leer uw kind om voor zichzelf op te komen op een niet gewelddadige manier.

Sites:

- www.cjgalphenaandenrijn.nl: Centrum voor Jeugd en Gezin
- www.cardea.nl: Jeugdzorg
- www.kwadraad.nl: Kwadraad Schoolmaatschappelijk werk (SMW)
- www.ggzrijnstreek.nl: onderdeel van Rivierduinen, organisatie voor geestelijke gezondheidszorg
- www.bureaujeugdzorg.nl: voor doorverwijzingen naar verschillende instanties
- www.pestweb.nl
- www.cyberpesten.nl